

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

“การทำแท้ง” เป็นปัญหาสำคัญที่ได้รับความสนใจอย่างกว้างขวางในทุกยุคทุกสมัย เกือบทุกประเทศทั่วโลกมักจะหยิบยกประเด็นการทำแท้งขึ้นมาเป็นหัวข้อหนึ่งของการถกเถียง โดยเฉพาะประเด็นเรื่องของการทำแท้งที่ไม่ปลอดภัย ซึ่งในแต่ละประเทศ ในแต่ละสังคมต่างก็มีความคิดเห็นและมุมมองที่แตกต่างหลากหลายกันออกไป ขึ้นอยู่กับทัศนคติ ค่านิยม และความเชื่อของแต่ละสังคม ซึ่งปัจจุบันยังไม่สามารถหาข้อยุติมาใช้ในการตัดสินใจเพื่อให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องพอใจและยอมรับได้

ปัญหาการทำแท้งจึงทวีความรุนแรงและมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น สำหรับในประเทศไทย จากสถิติของกองอนามัยเจริญพันธุ์ กระทรวงสาธารณสุข ในปี พ.ศ. 2546 พบว่า มีผู้หญิงที่เข้ารับการรักษาด้วยอาการแทรกซ้อนจากการแท้งลูกในโรงพยาบาลของรัฐ 787 แห่งในระยะเวลา 4 ปีมีจำนวน 45,996 ราย ขณะที่รายงานขององค์การอนามัยโลก (WHO) ระบุว่าในแต่ละปีผู้หญิงมากกว่า 50 ล้านคนจากทั้งหมด 190 ล้านคนตั้งครรภ์และทำแท้ง หลายคนในจำนวนนี้ทำแท้งอย่างลับ ๆ และผิดกฎหมาย นอกจากนี้องค์การอนามัยโลกยังคาดการณ์ว่าทุกปีจะมีผู้หญิงประมาณ 200,000 คนเสียชีวิตจากการทำแท้งที่ผิดกฎหมายหรืออาจจะมากกว่านั้น เนื่องจากหลายประเทศรวมทั้งประเทศไทยถือว่าการทำแท้งเป็นเรื่องที่ผิดกฎหมายจึงเป็นการยากที่จะเก็บรวบรวมข้อมูลการทำแท้งในแต่ละปี จำนวนการทำแท้งจึงเป็นเพียงการประมาณการโดยวิธีต่าง ๆ เช่น ประมาณการจากกลุ่มผู้มารับการรักษาในโรงพยาบาลที่มีภาวะแทรกซ้อนจากการทำแท้ง เป็นต้น

แม้ว่าสถานการณ์การทำแท้งจะมีความรุนแรงมากขึ้น แต่เมื่อมีการนำปัญหาการทำแท้งมาถกเถียงเพื่อหาข้อสรุปมาเป็นแนวทางการแก้ไข ก็มักจะเกิดความขัดแย้งทางความคิดเห็นเสมออันเนื่องมาจากความแตกต่างทั้งทางด้านทัศนคติ ค่านิยม รวมถึงความคิดเห็นของแต่ละบุคคลในสังคม ทำให้การแก้ไขปัญหานี้ไม่สามารถที่จะหาข้อสรุปที่ชัดเจน ส่งผลให้การทำแท้งกลายเป็นปัญหาที่เรื้อรังและเมื่อปัญหานี้ปรากฏชัดขึ้นครั้งใด ก็จะมีการออกมาแสดงความคิดเห็นและเฝือบายไปทุกครั้ง

นอกจากนี้ การทำแท้งยังเป็นปัญหาที่มีความซับซ้อนและยากต่อการทำความเข้าใจ เนื่องจากการทำแท้งเกี่ยวข้องกับปัญหาอื่น ๆ หลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านจริยธรรม ศาสนาหรือศีลธรรมที่ถือว่าการทำแท้งเป็นการทำลายชีวิตทารกในครรภ์ และเป็นบาป ส่วนทางด้านกฎหมายยังมีข้อโต้แย้งว่าควรจะอนุญาตให้มีการทำแท้งขอบเขตแค่ไหน อย่างไร จึงจะสามารถสร้างความสมดุล

ให้แก่ทุกฝ่ายรวมทั้งจะสามารถหามาตรการเพื่อควบคุมให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายได้อย่างไร ปัญหาทางด้านสุขภาพจิตรวมถึงปัญหาทางด้านภาวะอนามัยเจริญพันธุ์ ถ้าการตั้งครรรค์นั้นเป็นเหตุให้เป็นอันตรายแก่ชีวิตของผู้หญิงที่ตั้งครรรค์นั้นหรือการตั้งครรรค์จะส่งผลกระทบต่อจิตใจอย่างไร ถ้าเป็นการตั้งครรรค์ที่ไม่พึงประสงค์ นอกจากนี้ยังเป็นปัญหาทางด้านสิทธิและเสรีภาพ ที่ว่าผู้หญิงควรจะมีสิทธิในการควบคุมเนื้อตัวร่างกายของตนเองแค่ไหน ขณะเดียวกันการใช้สิทธิของผู้หญิงจะส่งผลกระทบต่อตัวอ่อนที่อยู่ในครรภ์ รวมถึงปัญหาทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ในกรณีที่ครอบครัวมีฐานะยากจน ไม่อยู่ในสถานะที่จะมีลูกต่อไปอีกแต่ด้วยความผิดพลาดจากการคุมกำเนิดทำให้ตั้งครรรค์อีก หรือกรณีที่ผู้หญิงตั้งครรรค์ในขณะที่ยังไม่ได้แต่งงาน หรือตั้งครรรค์ในขณะที่ยังเรียนหนังสือ นอกจากนี้ยังเป็นปัญหาที่กระทบต่อแพทย์ผู้มีส่วนหน้าในการทำแท้ง ในกรณีที่แพทย์นั้นเป็นผู้ที่เคร่งครัดในศาสนาโดยเชื่อว่าการทำแท้งเป็นสิ่งผิดและบาปแต่ในขณะเดียวกันแพทย์ก็มีภาระและหน้าที่ต้องทำแท้งซึ่งขัดกับความรู้สึกและความเชื่อของตน (อำนวย ยัสโยธา, 2541, น. 222) ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนเป็นปัญหาที่ยังคงเป็นข้อถกเถียง

การทำแท้งจึงถูกมองว่าเป็นทั้งปัญหาสังคม ปัญหาในเชิงศีลธรรมและจริยธรรม ปัญหาในทางกฎหมาย ปัญหาเรื่องสิทธิเสรีภาพของคนในสังคมโดยเฉพาะผู้หญิง นอกจากนี้ยังรวมถึงปัญหาโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่กดขี่เอารัดเอาเปรียบ ทำให้ผู้หญิงไม่สามารถควบคุมเนื้อตัวร่างกายและวิถีชีวิตของตนเองได้ สาเหตุที่การทำแท้งเป็นปัญหาที่มีการถกเถียงกันมาอย่างยาวนานและยังไม่สามารถที่จะหาข้อยุติได้ เพราะการทำแท้งเป็นปัญหาที่มองได้หลายแง่มุม รวมถึงการมีความคิดเห็นที่แตกต่างหลากหลายของบุคคลหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งในกลุ่มของผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรง คือ ตัวของผู้หญิงที่ตั้งครรรค์ ผู้ชายซึ่งเป็นผู้มีส่วนในการทำให้การตั้งครรรค์กลายเป็นการตั้งครรรค์ที่ไม่พร้อม แพทย์ รวมทั้งกลุ่มผู้เกี่ยวข้องทางอ้อม เช่น บุคคลทางศาสนา นักกฎหมาย นักเคลื่อนไหวเพื่อสุขภาพของผู้หญิง รวมถึงความเชื่อและทัศนคติของคนในสังคมโดยรวม

เมื่อปัญหาการทำแท้งกลายเป็นปัญหาเรื้อรังของสังคม แม้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้ใช้เวลาถกเถียงกันมาอย่างยาวนาน แต่ทุกฝ่ายต่างก็ยอมรับว่าการทำแท้งที่ผิดกฎหมายยังคงมีอยู่ และการถกเถียงที่ยังไม่สามารถหาข้อยุติได้นี้ ส่งผลกระทบต่อผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งผู้ที่ได้รับผลกระทบมากที่สุดในที่นี้ก็คือผู้หญิง โดยผู้หญิงไม่สามารถที่จะตัดสินใจด้วยตัวเองได้ว่าต้องการที่จะมีลูกหรือไม่ หรืออาจจะกล่าวได้ว่า ทุกช่วงเวลาในชีวิตของผู้หญิงจะถูกกำหนดด้วยกฎเกณฑ์ วัฒนธรรม ประเพณี และคำสอนของศาสนา

เนื่องจากการทำแท้งเป็นปัญหาที่ถกเถียงกันในเรื่องของสิทธิในการเลือกหรือทำลายทารกที่อยู่ในครรภ์ของผู้หญิงกับการส่งเสริมให้เคารพในสิทธิของเด็กที่จะเกิดมา ซึ่งเป็นเรื่องส่งผลกระทบต่อความรู้สึกของคนในสังคมเป็นอย่างสูง ดังนั้น ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจึงพยายามหา

ทางออกให้กับปัญหานี้ มาตรการทางสังคมที่เกิดขึ้นและมีความสำคัญประการหนึ่ง คือ การพิทักษ์สิทธิ (Advocate) ซึ่งเป็นแนวคิดสำคัญที่เริ่มต้นมาจากวิชาชีพกฎหมาย จนมีการนำมาใช้แพร่หลายในหลายวิชาชีพ โดยเฉพาะวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับการปกป้องดูแลสวัสดิภาพของคนในสังคม เนื่องจากการพิทักษ์สิทธิถือเป็นมาตรการและกระบวนการในการสร้างการรับรู้และต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งความเป็นธรรมทางสังคม (Social Justice) อันจะนำไปสู่สวัสดิภาพและการพัฒนาสังคมในที่สุด การพิทักษ์สิทธิจึงถือเป็นการปกป้อง ค้ำครองสิทธิมนุษยชนจากการล่วงละเมิด เพื่อให้ได้มาซึ่งสิทธิที่พึงประสงค์ ทำให้ผู้ปฏิบัติงานในปัจจุบันนำการพิทักษ์สิทธิเข้ามาใช้เพื่อช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสกลุ่มต่าง ๆ อาทิ กลุ่มเด็ก สตรี เพื่อพิทักษ์ ค้ำครองสิทธิขั้นพื้นฐานไปจนถึงกรณีที่ถูกละเมิดสิทธิในด้านต่าง ๆ การพิทักษ์สิทธิสามารถกระทำได้ในหลายรูปแบบ ทั้งรูปแบบของการเรียกร้องสิทธิขั้นพื้นฐานไปจนถึงการผลักดันให้มีการแก้ไขกฎหมาย (นาตยา ศรีดี, 2544, น. 1)

การพิทักษ์สิทธิจึงหมายถึง การเป็นตัวแทนของผู้รับบริการ การแสดงความคิดเห็นหรือกระบวนการปกป้อง ค้ำครอง เรียกร้อง ยืนยัน สนับสนุน ให้ความรู้ คำปรึกษากับผู้ที่ถูกเอารัดเอาเปรียบ เพื่อยุติเหตุแห่งปัญหาและผลักดันให้เกิดการต่อสู้เพื่อความเป็นธรรมในสังคม (Social Justice)

นอกจากนี้บทบาทของผู้ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการพิทักษ์สิทธิกรณีที่ถูกละเมิดสิทธิ โดยเฉพาะทางเพศนั้น จะเป็นลักษณะของทีมสหวิชาชีพที่ประกอบไปด้วยวิชาชีพต่าง ๆ ที่สำคัญ อาทิ นักกฎหมาย ผู้พิพากษา อัยการ ตำรวจ หน่วยงาน แพทย์ นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ ครู อาจารย์ รวมทั้งสื่อมวลชนที่ต้องเข้ามาทำงานร่วมกัน (นาตยา ศรีดี, 2544, น. 6)

ในประเทศไทย การทำแท้งเป็นปัญหาที่ถกเถียงกันมาอย่างยาวนานตั้งแต่ในอดีตเมื่อเริ่มมีการกำหนดให้การทำแท้งเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาแห่งราชอาณาจักรไทย หลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีความเห็นว่าการแก้ไขกฎหมายการทำแท้งให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เป็นจริงทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม จึงมีความพยายามที่จะเสนอขอแก้ไขกฎหมายการทำแท้งเข้าสู่สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ส่งผลให้ประเด็นเรื่องการทำแท้งกลายเป็นการถกเถียงกันอย่างกว้างขวาง มีทั้งกลุ่มผู้สนับสนุนและคัดค้าน ซึ่งแต่ละฝ่ายต่างก็มีเหตุผลมาสนับสนุนความคิด ชัดเจนบ้าง ไม่ชัดเจนบ้าง แต่การทำแท้งก็ยังคงเป็นปัญหาที่ไม่สามารถหาข้อยุติได้และปัญหานี้ยังคงถูกหยิบขึ้นมาถกเถียง (debate) เป็นระยะ ๆ จากกลุ่มผู้เกี่ยวข้องกลุ่มต่าง ๆ ทั้งในระดับบุคคล สังคม ระดับประเทศ จนถึงระดับนานาชาติ

ชลิดาภรณ์ ส่งสัมพันธ์ (2543, น. 36) นักวิชาการ ได้กล่าวถึงประเด็นเรื่องการทำแท้งไว้ว่า การทำแท้งสามารถมองได้หลายแง่มุม เพราะการต่อสู้เรื่องการทำแท้งเป็นการต่อสู้ทางความคิด

ไม่ว่าในแง่กฎหมาย ศีลธรรม สิทธิ และการวิพากษ์ระบบโครงสร้างของสังคมที่เป็นต้นตอของปัญหาทั้งหมด

ในทางศาสนา พุทธศาสนาถือได้ว่ามีอิทธิพลต่อความคิดของคนในสังคมเป็นอย่างสูง โดยเฉพาะในสังคมไทย ซึ่งประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ขณะเดียวกันพุทธศาสนาไม่มีบทบัญญัติหรือข้ออนุญาตหรือเปิดโอกาสให้มีการทำแท้ง ดังนั้น การทำแท้งไม่ว่าจะด้วยเหตุใด ๆ ในทศวรรษของพุทธศาสนาแล้ว จึงถือว่าเป็นความผิด เป็นบาป ด้วยเหตุผลที่ว่า ชีวิตเริ่มต้นตั้งแต่มีกการปฏิสนธิในครรภ์แล้ว เพราะฉะนั้นการเจตนาทำให้แท้งจึงถือว่าเป็นการทำบาป (พระสมุทรวรณโม (ทาทอง), 2539, น. 167-173)

ขณะที่ พินิจ รัตนกุล (ผู้อำนวยการโครงการศูนย์ศาสนศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล) พูดถึงผลการวิจัยเกี่ยวกับความคิดเห็นของคนไทย เพื่อหาบทสรุปในฐานะของความเป็น “ชาวพุทธ” ถึงความรู้สึกรู้สึกที่มีต่อเรื่องนี้ โดยอธิบายรายละเอียดผ่านข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และพบว่าแม้ตัวเลขการทำแท้งของคนไทยจะมีจำนวนค่อนข้างมาก แต่คนส่วนใหญ่ยังคงมีความเชื่อในเรื่องกฎแห่งกรรม เพราะเชื่อว่าเป็นการฆ่าสัตว์ตัดชีวิต โดยเฉพาะการทำลายชีวิตมนุษย์เป็นบาปที่จะติดตัวผู้กระทำ ทั้งในชาตินี้และชาติต่อ ๆ ไป นอกจากนี้ยังค้นพบอีกด้วยว่า ถึงแม้สังคมไทยจะไม่ประณามการทำแท้ง แต่ก็ไม่นับสนับสนุนให้รัฐบาลออกกฎหมายทำแท้งโดยเสรี เพราะเกรงว่าจะเปิดโอกาสให้คนผิดศีลข้อที่หนึ่งมากขึ้นเรื่อย ๆ (ผู้จัดการรายวัน, 5 มีนาคม 2542)

ในทางกฎหมาย ขณะที่กฎหมายรองรับการทำแท้งในประเทศไทยเป็นกฎหมายที่ได้ประกาศใช้มาตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2500 กฎหมายนี้กำหนดให้การทำแท้งเป็นความผิดทุกกรณี ยกเว้นใน 2 กรณีเท่านั้นที่กฎหมายอนุญาตให้ทำแท้งได้โดยไม่มีความผิด คือ การทำแท้งที่จำเป็นต้องทำเนื่องจากสุขภาพของผู้หญิงและการทำแท้งเนื่องมาจากการที่ผู้หญิงถูกกระทำ ความผิดในทางเพศ คือ ถูกข่มขืน ถูกชักพา ถูกล่อลวงหรือถูกบังคับเพื่อสำเร็จความใคร่ของผู้อื่นจนตั้งครรภ์ ซึ่งนักเคลื่อนไหวเพื่อสุขภาพของผู้หญิง ให้ความเห็นว่า ภายใต้กฎหมายฉบับนี้ ผู้หญิงที่ตั้งท้องนั้นมีส่วนร่วมน้อยหรือไม่มีเลยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการท้องที่ไม่พร้อมของตัวเอง (กนกวรรณ ธีรารัตน์, 2545, น. 1)

กฎหมายส่วนใหญ่ในเกือบทุกประเทศ มักให้การรับรองในสิทธิและความเท่าเทียมที่ทุกคนควรจะได้รับ หากแต่ในความเป็นจริง ผู้หญิงยังคงเป็นเพศที่ได้รับผลกระทบจากความเหลื่อมล้ำและไม่เท่าเทียมกันในสังคม ส่งผลให้ผู้หญิงเป็นเพศที่ถูกละเมิดสิทธิมากที่สุด เนื่องจากผู้หญิงถูกมองว่าเป็นเพศที่อ่อนแอ ด้วยข้อจำกัดพื้นฐานทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สภาพสังคมรวมทั้งปัจจัยอื่น ๆ และเนื่องจากความไม่เท่าเทียมกันทางด้านสิทธิของผู้หญิง โดยเฉพาะสิทธิทางร่างกายและการสืบเผ่าพันธุ์ (Rights to the body and reproductive rights) ทำให้การเรียกร้องสิทธิ

ในการเป็นเจ้าของร่างกายโดยเฉพาะสิทธิในการทำแท้ง กลายเป็นประเด็นที่มีการถกเถียงกันอย่างกว้างขวางจากทุกประเทศทั่วโลก เพราะการเรียกร้องสิทธิในการทำแท้งทำร้ายต่อความคิดความเชื่อของคนในสังคม โดยเฉพาะบรรทัดฐานทางสังคมเกี่ยวกับความเป็นแม่ ที่ปลูกฝังความเชื่อว่าคุณหญิงมีหน้าที่ต้องตั้งครรภ์และมีบุตร

แม้ว่าการทำแท้งจะถูกจำกัดด้วยข้อกฎหมาย ที่ระบุว่า การทำแท้งถือเป็นการกระทำผิดตามกฎหมาย แต่การลักลอบทำแท้งที่ละเมิดต่อกฎหมายก็ยังมีให้เห็นอยู่อย่างแพร่หลาย แสดงให้เห็นว่าบทบัญญัติของกฎหมายไม่มีประสิทธิภาพในการป้องกันไม่ให้มีการทำแท้งได้จริง หากแต่การบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวกลับเป็นผลเสียต่อผู้หญิง โดยเฉพาะผู้หญิงที่ยากจนและด้อยโอกาส เนื่องจากกฎหมายดังกล่าวนำไปสู่การลักลอบทำแท้งที่ผิดกฎหมายส่งผลต่อสุขภาพของผู้หญิง อันเนื่องมาจากการเข้าไม่ถึงบริการที่ปลอดภัย อีกทั้งข้อกฎหมายดังกล่าวยังเอื้อประโยชน์ให้คนบางกลุ่มในการที่จะเอาตัวเขาเปรียบผู้หญิงที่จำเป็นต้องทำแท้งเพื่อความอยู่รอดในสังคม

ใจ อึ๊งภากรณ์ (2547, น. 2) ได้แสดงความเห็นในเรื่องกฎหมายการทำแท้งไว้ว่า ไม่มีประเทศไหนในโลกที่สามารถห้ามการทำแท้งได้จริง ไม่ว่าจะมียุทธศาสตร์และปาเถื่อนแค่ไหน การมีกฎหมายห้ามทำแท้งเพียงแต่เป็นหลักประกันว่าผู้หญิงที่จำเป็นต้องทำแท้งจำนวนหนึ่งจะต้องตายภายใต้มือของหมอเถื่อนต่างหาก

การถกเถียงที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ ปัญหาโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ผู้ชายมีอำนาจเหนือกว่าฝ่ายหญิงหรือที่เรียกว่าแบบชายเป็นใหญ่ (Patriarchy) โดยเฉพาะค่านิยมความเชื่อที่เกี่ยวกับเรื่องเพศ (Sexuality) สำหรับในสังคมไทยนั้นมีข้อบ่งชี้หลายประการที่สะท้อนให้เห็นถึงความไม่เท่าเทียมกัน ดังนี้ สังคมคาดหวังให้ผู้หญิงเป็นเพศที่ไร้เดียงสา บริสุทธิ์ ซื่อสัตย์ รักเดียวใจเดียว ในขณะที่ผู้ชายควรจะชัดเจนในประสบการณ์ทางเพศ ความคาดหวังของสังคมจึงส่งผลให้ผู้หญิงไม่กล้าเสนอหรือต่อรองในการใช้เครื่องมือคุมกำเนิด เพราะกลัวจะถูกมองว่าเป็นผู้หญิงไม่ดี หรือมีประสบการณ์ในเรื่องเพศมาก่อน ผลที่ตามมาก็คือ ผู้หญิงต้องแบกรับภาระอันเนื่องมาจากการมีเพศสัมพันธ์แต่เพียงฝ่ายเดียว ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการคุมกำเนิด หรือในกรณีที่เกิดปัญหาการตั้งครรภ์ การทำแท้ง โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ รวมทั้งการรับผิชอบต่อเด็กที่ไม่ได้ตั้งใจให้เกิดสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนแต่ถูกผลักให้เป็นภาระของฝ่ายหญิง รวบรวมว่า การตั้งครม.นั้นเกิดจากผู้หญิงแต่เพียงฝ่ายเดียว ดังนั้น สังคมจึงมักลงโทษและตำหนิอย่างรุนแรง แต่ไม่กล่าวถึงหรือตำหนิฝ่ายชาย ซึ่งเป็นผู้ร่วมสร้างปัญหาและควรที่จะมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบร่วมกัน

จากปัญหาโครงสร้างความสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียมกันนี้ ได้ส่งผลกระทบอย่างสูงต่อสิทธิในการควบคุมร่างกายหรือสิทธิในการตัดสินใจต่อร่างกายของผู้หญิง โดยเฉพาะสิทธิทางเลือกที่จะทำแท้ง ส่งผลให้กลุ่มนักต่อสู้เพื่อสิทธิอนามัยเจริญพันธุ์ นักวิชาการ องค์กรพัฒนาเอกชนที่ทำงาน

ด้านผู้หญิง กลุ่มต่าง ๆ ร่วมกันออกมาเคลื่อนไหวเพื่อให้เสียงของผู้หญิงได้ออกมาสะท้อนถึงประสบการณ์และความยากลำบากในการตัดสินใจ โดยผ่านการเคลื่อนไหวของนักต่อสู้เพื่อสิทธิอนามัยเจริญพันธุ์ ซึ่งนักต่อสู้เพื่อสิทธิอนามัยเจริญพันธุ์ มีแนวโน้มที่จะสนับสนุนให้ผู้หญิงได้มีทางเลือกที่หลากหลาย เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้หญิงได้รับสิทธิในการตัดสินใจเพื่อความปลอดภัยในสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับสิทธิอนามัยเจริญพันธุ์ ปัจจุบันการเคลื่อนไหวต่อสู้เรื่องการทำแท้งจึงมีเป้าหมายที่สำคัญอยู่ที่การแก้ไขกฎหมายการทำแท้งเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เป็นจริง (กนกวรรณ ธีรารัตน, 2545, น. 5)

นอกจากนี้ ความพยายามของกลุ่มนักกิจกรรมเพื่อสุขภาพผู้หญิง (Women's health advocate) ที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ ความพยายามที่ต้องการจะรื้อสร้างความเข้าใจผิดต่าง ๆ เกี่ยวกับผู้หญิงที่ต้องการยุติการตั้งครรภ์ที่ตนเองไม่ต้องการ โดยมีเป้าหมายเคลื่อนไหวที่ชัดเจนว่าเป็นไปเพื่อสุขภาพผู้หญิง และมีแนวทางในการเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องทางเลือกสำหรับผู้หญิงที่ท้องเมื่อไม่พร้อม โดยทางเลือกต่าง ๆ นั้นอาจมีไฉไลงอด้วยการทำแท้งเสมอไป แต่เป็นทางเลือกที่ครบวงจร มีการระดมสร้างเครือข่ายกลุ่มคนหลากหลายอาชีพมาเข้าร่วม รวมทั้งคนที่ไม่เห็นด้วยกับการทำแท้ง นั่นคือ หากไม่ต้องการให้ผู้หญิงทำแท้งจะมีข้อเสนออะไรบ้าง (กฤตยา อาชวนิจกุล และ กนกวรรณ ธีรารัตน, 2548, น. 286)

กฤตยา อาชวนิจกุล (2547, น. 71-94) นักวิชาการสตรีที่ต่อสู้เรื่องสิทธิอนามัยเจริญพันธุ์ ได้กล่าวถึงการเคลื่อนไหวในเรื่องของการทำแท้งไว้ว่า คงไม่สามารถให้ทางเลือกกับผู้หญิงซึ่งมีปัญหานี้ได้ ถ้าเรายังไม่สามารถที่จะหลุดออกจากกรอบบางกรอบ เช่น กรอบของความเชื่อที่ว่าผู้หญิงที่ทำแท้งไม่ใช่ผู้หญิงที่เรด ผู้หญิงที่ไม่รักดี รักแต่ชั่ว รวมทั้งเป็นผู้หญิงที่ไม่รู้จักป้องกันตัวเอง หรือกรอบที่เป็นผลมาจากการเคลื่อนไหวเพื่อคัดค้านการแก้ไขกฎหมายทำแท้ง เนื่องจากความเข้าใจผิดต่อคำว่า “การทำแท้งเสรี” และอีกกรอบหนึ่งที่มีความสำคัญมาก คือ กรอบความคิดที่เชื่อว่าการทำแท้งเป็นอาชญากรรมและผู้หญิงที่ทำแท้ง คือ อาชญากร นอกจากนี้ การที่สังคมไทยมีมุมมองต่อการทำแท้งเพียงชุดเดียว ทำให้มุมมองทางกฎหมายมุ่งที่ ผู้หญิงที่ประสบปัญหานี้สมควรถูกลงโทษและตีตรา และภายใต้กฎหมายฉบับนี้ ผู้หญิงที่ตั้งท้องมีส่วนร่วมน้อยมากหรือไม่มีเลยที่จะตัดสินใจเกี่ยวกับการท้องที่ไม่พร้อมของตนเอง

ประเด็นสิทธิการทำแท้ง การเรียกร้องในตะวันตกจะแบ่งออกเป็น กลุ่มผู้เรียกร้องให้สนับสนุนการหาทางเลือกที่ดีกว่า (Pro-choice) เป็นการเรียกร้องสิทธิแก่ผู้หญิงในการที่จะเป็นผู้ตัดสินใจในการเลือกหรือทำลายตัวอ่อนที่อยู่ในครรภ์ โดยใช้แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับ สิทธิในการควบคุมร่างกายและเพศวิถี (sexuality) ของตนเองและมีสิทธิที่จะต่อสู้เพื่อการทำแท้งที่ถูกกฎหมาย อันนำมาซึ่งการทำงานและการมีชีวิตที่ดี ซึ่งสิ่งนี้เป็นสมมติฐานสำคัญที่ใช้ต่อสู้กับการถูกบังคับให้

ทำแท้ง (อมรา พงศาพิชญ์, 2548, น. 24) คำถามที่สำคัญของกลุ่มนี้ก็คือถ้าตัวอ่อนที่อยู่ในครรภ์ถือเป็นบุคคลและมีสิทธิที่จะมีชีวิตแล้วสิทธิของผู้หญิงควรจะอยู่ตรงไหน กับกลุ่มสนับสนุนให้มีการเกิด (Pro-life) ซึ่งคำถามที่สำคัญก็คือ ตัวอ่อนที่อยู่ในครรภ์ถือเป็นบุคคลหรือไม่ โดยใช้แนวคิดที่ส่งเสริมให้เคารพในสิทธิของเด็กที่จะเกิดมารวมทั้งข้อโต้แย้งในทางศีลธรรม

ประเด็นเรื่องการทำแท้งในสังคมไทย ตั้งแต่อดีตจนกระทั่งถึงปัจจุบัน ภาพที่ไม่เคยเปลี่ยนคือทัศนคติของคนในสังคมที่ส่วนใหญ่ยังมีทัศนคติในทางลบ ภาพของผู้หญิงทำแท้งจึงถูกมองว่าเป็นผู้หญิงไม่ดี ใจแตก ลำส่อน เป็นแม่ใจยักษ์ ฯลฯ โดยที่ไม่เคยมีการพูดถึงหรือประณามฝ่ายชาย อย่างไรก็ตาม จากผลการวิจัยของมูลนิธิสร้างสุขภาวะแห่งชาติเรื่องสุขภาพผู้หญิง (สคส.) โดยณัฐยา บุญภักดี และคณะ ที่ทำการวิจัยกับกลุ่มผู้หญิงทางภาคเหนือและภาคอีสานของไทย ในปี พ.ศ. 2544 พบว่า การตั้งท้องที่ไม่พร้อม 42% เกิดจากความไม่พร้อมในทางเศรษฐกิจ 47% มาจากปัญหาเรื่องการคุมกำเนิด ส่วนอีก 10% มาจากการที่คู่รักไม่รับผิดชอบ หญิงที่อยู่ในสภาพนอกการสมรส หรือกำลังเรียนหนังสืออยู่ ซึ่งจากผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่า เหตุผลหลักในการทำแท้งมาจากความไม่พร้อมในทางเศรษฐกิจ และคนส่วนใหญ่ที่ทำแท้งก็คือผู้หญิงที่มีคู่อย่างถาวร ซึ่งอาจใช้การคุมกำเนิดแต่ผิดพลาด

จากปัญหาต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้น ส่งผลให้กลุ่มคนในหลายสาขาวิชาชีพที่เกี่ยวข้องได้ออกมาเคลื่อนไหว ไม่ว่าจะเป็น นักกฎหมาย บุคลากรทางการแพทย์ นักวิชาการ นักต่อสู้เพื่อสิทธิอนามัยเจริญพันธุ์ ฯลฯ เพื่อหาทางออกให้กับปัญหาการทำแท้ง เช่น การเสนอให้มีการแก้ไขกฎหมายการทำแท้งให้เหมาะสมกับสภาพสังคมในปัจจุบัน ฯลฯ และถึงแม้จะมีการขยายขอบเขตของการทำแท้งให้กว้างขึ้น แต่ปัญหานี้ก็ยังไม่สามารถหาข้อยุติได้ เนื่องจากการทำแท้งถูกมองว่าขัดต่อหลักศาสนาและจริยธรรมอันดีงามของสังคม ซึ่งหลักคำสอนของทุกศาสนามักจะสอนว่าห้ามฆ่าสัตว์ตัดชีวิต การทำแท้งในทางศาสนาถือว่าการฆ่า เพราะเชื่อว่าการปฏิสนธิเกิดขึ้นก็ถือว่าชีวิตได้เริ่มเกิดขึ้นแล้วและต้องให้ความสำคัญกับการให้ชีวิตมากกว่าการทำลายชีวิต ซึ่งแนวคิดนี้ดำรงอยู่ควบคู่กับการกำหนดบรรทัดฐานในทางสังคม นอกจากนี้ยังเป็นสิ่งที่มีอิทธิพลต่อการสร้างทัศนคติ ค่านิยม รวมทั้งความคิดความเชื่อของคนในสังคม โดยเฉพาะบรรทัดฐานความเป็นแม่ของผู้หญิง เนื่องจากการทำแท้งถูกมองเชื่อมโยงเข้ากับการฆ่าและที่ยิ่งไปกว่านั้นคือเป็นเรื่องของ “แม่ฆ่าลูก” ทำให้การทำแท้งกลายเป็นเรื่องที่ขัดกับความรู้สึกของคนในสังคมและเป็นเรื่องที่เข้าใจได้ยากสำหรับคนที่เชื่อว่าผู้หญิงคือเพศแม่

การศึกษาเรื่อง “ทางเลือกที่จะทำแท้ง: การพิทักษ์สิทธิผู้หญิงของวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง” จึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ เพื่อค้นหาคำตอบว่า ในที่สุดแล้วนักวิชาชีพที่เกี่ยวข้องมีแนวคิดต่อทางเลือกที่จะทำแท้งนี้อย่างไร และการพิทักษ์สิทธิ์ต่อปัญหานี้ส่งผลให้เกิดการปฏิบัติอย่างไร รวมทั้ง

จะมีวิธีการในการแก้ไขและป้องกันต่อปัญหานี้อย่างไร ซึ่งการป้องกันและแก้ไขรวมถึงการทำความเข้าใจต่อปัญหานี้จำเป็นต้องเริ่มจากนักวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง เพราะการสร้างทำความเข้าใจต่อปัญหานี้อาจจะทำให้คนในสังคมเกิดความเข้าใจต่อความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในประเด็นเรื่องการทำแท้ง ที่ยังไม่สามารถหาข้อยุติได้ในปัจจุบัน นอกจากนี้ การทำแท้งถือเป็นปัญหาที่สะท้อนให้เห็นถึงสภาวะไร้อำนาจของผู้หญิงได้อย่างชัดเจนว่า “บนสังคมในแบบชายเป็นใหญ่ ผู้หญิงไม่มีแม้แต่สิทธิในการควบคุมร่างกาย” การทำแท้งจึงกลายเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อผู้หญิงทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ซึ่งเป็นปัญหาที่สังคมและบุคคลทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องตระหนักถึงและให้ความสำคัญต่อเรื่องนี้อย่างเหมาะสม ไม่ว่าจะเป็นการให้บริการทางการแพทย์ การให้บริการด้านคำปรึกษา การให้ความช่วยเหลือดูแล รวมถึงการให้กำลังใจและคำปรึกษาแนะนำต่าง ๆ ซึ่งบทบาทต่าง ๆ เหล่านี้เกี่ยวข้องโดยตรงกับคนในหลาย ๆ วิชาชีพที่จะต้องทำงานร่วมกันเพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติต่อผู้หญิงที่ตัดสินใจทำแท้ง ในฐานะผู้พิทักษ์สิทธิ เนื่องจากบทบาทของผู้พิทักษ์สิทธิจำเป็นต้องกระตุ้นให้ผู้หญิงตระหนักถึงปัญหาที่ตนเองประสบอยู่ ว่าเป็นเรื่องสำคัญและควรช่วยกันแก้ไข รวมถึงการทำให้กลุ่มคนในสังคมทั้งที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องเกิดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องและเข้ามามีส่วนร่วมเป็นพลังในการแก้ไขปัญหานี้ อันจะนำมาซึ่งความสำเร็จในกระบวนการพิทักษ์สิทธิ

มูลเหตุจูงใจในการศึกษา

การเรียกร้องสิทธิของผู้หญิง ประเด็นที่ได้รับความสนใจและถูกวิพากษ์วิจารณ์จากคนในสังคมเป็นอย่างมาก คือ ประเด็น “สิทธิการทำแท้ง” (Abortion rights) สิ่งที่ถูกหยิบยกขึ้นมาสนับสนุนและต่อต้านการทำแท้ง มีทั้งเหตุผลในเชิงการเมืองเรื่องสิทธิมนุษยชน การเมืองเรื่องเพศ การเมืองเชิงจริยธรรมและศาสนา วิทยาศาสตร์การแพทย์ รวมถึงนโยบายของรัฐที่ส่งเสริมหรือยับยั้งการเกิด (pro or anti natalist policy) (กฤตยา อาชวนิจกุล, 2547, น. 4)

สาเหตุที่ทำให้การเรียกร้องสิทธิในการทำแท้งเป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจ เพราะสิทธิในการเลือกที่จะทำแท้งของผู้หญิงเป็นประเด็นที่กระทบกับความเชื่อและความรู้สึกของคนในสังคมเป็นอย่างสูง ประเด็นในเรื่องสิทธิการทำแท้งจึงเป็นประเด็นที่ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ ถกเถียงกันในทุก ๆ กลุ่มของคนสังคม รวมทั้งมีการแสดงความคิดเห็นที่แตกต่างหลากหลาย อันเนื่องมาจากทัศนคติและความเชื่อส่วนบุคคล

สำหรับในประเทศไทย การเรียกร้องเพื่อการขยายสิทธิในการทำแท้งของผู้หญิงถูกมองว่าเป็นการกระทำที่ขัดต่อศีลธรรมอันดีงาม ปัจจุบัน ได้มีความพยายามของกลุ่มคนรวมทั้งองค์กร

ต่าง ๆ ในการขยายสิทธิในการทำแท้งของผู้หญิง ทั้งในด้านการเรียกร้องให้มีการแก้ไขกฎหมาย การทำแท้งให้ครอบคลุมและทันต่อเหตุการณ์มากขึ้น รวมถึงการเรียกร้องให้ผู้หญิงที่เป็นเจ้าของ ปัญหาสิทธิในการควบคุมเนื้อตัวร่างกายของตนเอง ภายใต้ระบบที่มีข้อมูลที่รอบด้าน ไม่ว่าจะเป็น เป็นสิทธิในการกำหนดชะตาชีวิตที่เกี่ยวกับระบบเจริญพันธุ์ด้วยตนเอง (The right to reproductive self-determination) และ สิทธิในการเข้าถึงระบบอนามัยเจริญพันธุ์ที่ปลอดภัยและมีคุณภาพสูง (The right to reproductive health care) แต่สิทธิต่าง ๆ ของผู้หญิงยังไม่สามารถที่จะเกิดขึ้นได้

กระแสการเรียกร้องสิทธิของผู้หญิงเป็นเรื่องที่ทำได้ยาก ผู้หญิงไม่เคยมีอำนาจในการ ควบคุมร่างกายของตนเอง ในขณะที่กระแสการเรียกร้องสิทธิในการควบคุมเนื้อตัวร่างกายของผู้หญิง ส่งผลให้ผู้หญิงกลายเป็นผู้หญิงไม่ดี และที่น่าประหลาดใจ ก็คือสิทธิในการทำแท้ง ซึ่งถือเป็นเรื่อง ที่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อเนื้อตัวและร่างกายรวมทั้งเป็นบาดแผลในจิตใจของผู้หญิงกลายเป็นสิ่งที่ ทำให้ผู้หญิงได้รับการประณามจากสังคม เป็นการสะท้อนให้เห็นถึง ความยากลำบากของการต่อสู้ ในชีวิตผู้หญิง

หลายครั้ง การใช้กรอบของกฎหมาย รวมทั้งกรอบของศีลธรรมที่สังคมหยิบยกขึ้นมา เพื่อตัดสินปัญหาเรื่องของการทำแท้งส่งผลให้เกิดความรุนแรงทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจกับผู้หญิง ผู้หญิงที่ทำแท้งมักจะถูกมองว่าเป็นผู้หญิงที่ใจแตก ใจบาป ฆ่าได้แม้กระทั่งลูกของตนเอง หรือ แม้กระทั่งการเปรียบเปรยว่าแย่งชิงกว่าสัตว์ที่ไม่รักแม้กระทั่งลูกของตนเอง นอกจากนี้ ผู้หญิงที่ทำแท้ง ยังถูกเอาผิดทางด้านกฎหมายได้อีกด้วย

ในความเป็นจริง ผู้หญิงที่ทำแท้งอาจจะต้องผ่านกระบวนการตัดสินใจมากมาย รวมถึง แรงต่อต้านจากค่านิยมและวัฒนธรรมต่าง ๆ ของสังคม ทางกลับกันกลุ่มคนต่าง ๆ ในสังคมอาจจะ ต้องหันกลับมาตั้งคำถามกับฝ่ายชาย ที่มีส่วนในการทำให้เกิดปัญหานี้ขึ้นมามีส่วนร่วม ในการรับผิดชอบที่ทำให้ผู้หญิงต้องตัดสินใจเลือกทำแท้ง เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว นอกจากนี้ การทำแท้งถือเป็นปัญหาที่กระทบกับเรื่องสิทธิในการควบคุมเนื้อตัวร่างกายของผู้หญิง จึงมีความ จำเป็นที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องควรจะร่วมมาช่วยในการทำหน้าเพื่อให้เกิดความยุติธรรมในสังคม ภายใต้ พื้นฐานที่ว่า มนุษย์ทุกคนเกิดมาพร้อมกับศักดิ์ศรีในการดำรงชีวิตอยู่อย่างมีคุณค่า

ซึ่งการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ อยู่ที่ นักวิชาชีพที่เกี่ยวข้องมีแนวคิดในการพิทักษ์สิทธิทางเลือกที่จะ ทำแท้งของผู้หญิงอย่างไร และบทบาทในการพิทักษ์สิทธินี้ส่งผลให้เกิดการปฏิบัติอย่างไร รวมทั้ง จะมีวิธีการในการแก้ไขและป้องกันปัญหานี้อย่างไร ทั้งนี้ก็เพื่อเป็นการสร้างความรู้ความเข้าใจ เพราะการทำแท้งถือเป็นปัญหาที่สะท้อนให้เห็นถึงสภาวะไร้อำนาจของผู้หญิงได้อย่างชัดเจนว่า “บนสังคมในแบบชายเป็นใหญ่ ผู้หญิงไม่มีแม้แต่สิทธิในการควบคุมร่างกาย” การทำแท้งจึงกลายเป็น

เป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อผู้หญิงทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ซึ่งเป็นปัญหาที่บุคคลที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องตระหนักถึงและให้ความสำคัญต่อปัญหานี้อย่างเหมาะสม เพื่อหาจุดร่วมที่จะสามารถรองรับความคิดที่แตกต่างของทุกฝ่ายในสังคม ซึ่งบทบาทต่าง ๆ เหล่านี้เกี่ยวข้องโดยตรงกับคนในหลาย ๆ วิชาชีพที่จะต้องทำงานร่วมกัน เพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติต่อผู้หญิงที่ตัดสินใจทำแท้ง ในฐานะผู้พิทักษ์สิทธิ

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาแนวคิดของวิชาชีพที่มีต่อ “ทางเลือกที่จะทำแท้ง”
2. เพื่อศึกษาบทบาทการพิทักษ์สิทธิผู้หญิงต่อปัญหา “ทางเลือกที่จะทำแท้ง” ของวิชาชีพที่เกี่ยวข้องในฐานะผู้พิทักษ์สิทธิ
3. เพื่อศึกษาแนวทางในการปฏิบัติเพื่อสร้างความเข้าใจต่อ “ทางเลือกที่จะทำแท้ง” ของวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง

ขอบเขตที่ใช้ในการศึกษา

สำหรับการศึกษาในครั้งนี้ ผู้ศึกษาจะใช้แนวคิดเกี่ยวกับเรื่องการทำแท้ง แนวคิดบรรทัดฐานทางสังคมที่มีต่อการทำแท้ง แนวคิดสตรีนิยม แนวคิดสตรีนิยมว่าด้วยการควบคุมเนื้อตัวร่างกายเป็นกรอบในการศึกษา โดยจะใช้แนวคิดสตรีนิยมว่าด้วยสิทธิในการควบคุมร่างกายเป็นแนวคิดหลักเพื่อใช้ในการอธิบาย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ในการศึกษานี้ผู้ศึกษาเลือกศึกษาโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงคุณภาพกับนักวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง เพราะการที่เราจะสามารถแก้ไขปัญหาได้จำเป็นต้องเริ่มจากนักวิชาชีพในการพิทักษ์สิทธิต่อปัญหา ซึ่งนักวิชาชีพที่เกี่ยวข้องต่อปัญหาการทำแท้งมีอยู่เป็นจำนวนมาก แต่การศึกษานี้จะเน้นไปที่นักวิชาชีพที่มีบทบาท และอิทธิพลต่อความคิด ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีการนำเอาแนวคิดที่ได้ไปสู่การปฏิบัติจริง ๆ รวมถึงการให้ความรู้ ทัศนคติและเผยแพร่ โดยจะใช้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจำนวน 21 คน

นิยามศัพท์

1. การทำแท้ง หรือ การยุติการตั้งครรภ์ (Induced Abortion) หมายถึง การทำให้ตัวอ่อนคลอดก่อนกำหนด การกระทำที่ทำให้เกิดการแท้งโดยเจตนา หรือการกระทำใด ๆ ที่ทำให้ตัวอ่อนในครรภ์คลอดออกมาโดยปราศจากชีวิต (Termination of Pregnancy) สำหรับในการศึกษานี้ การทำแท้ง หมายถึง การทำแท้งโดยเจตนาเป็นหลัก

2. ทางเลือกที่จะทำแท้ง (Abortion Choice) หมายถึง สิทธิในการควบคุมร่างกายของผู้หญิง ซึ่งประกอบไปด้วย สิทธิที่จะกำหนดชะตาชีวิตที่เกี่ยวกับระบบเจริญพันธุ์ด้วยตัวเอง และสิทธิในการเข้าถึงระบบอนามัยเจริญพันธุ์ที่ปลอดภัยและมีคุณภาพสูง ภายใต้ข้อมูลที่รอบด้าน ครบถ้วน และปลอดภัย ซึ่งสิทธิที่ว่าเป็นคือสิทธิในการตัดสินใจเลือกที่จะทำแท้ง สำหรับในการศึกษานี้ ทางเลือกที่จะทำแท้ง หมายถึง การทำแท้งในฐานะที่เป็นทางเลือกหนึ่งในชีวิตของผู้หญิง

3. การพิทักษ์สิทธิ (Advocacy) หมายถึง การรณรงค์ ปกป้อง คัดค้านสิทธิทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ รวมถึงการเรียกร้องยืนยันในประโยชน์ที่พึงได้รับ การสนับสนุน ความเห็นโต้แย้งเหตุแห่งการละเมิดสิทธิ รวมถึงการให้ความรู้ คำปรึกษา เพื่อให้ได้รับความเป็นธรรมและความเท่าเทียม สำหรับในการศึกษานี้ แบ่งเป็น การพิทักษ์สิทธิในรูปแบบของการรณรงค์เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติทางสังคม (Social Action) เช่น การเคลื่อนไหวเพื่อขอแก้ไขกฎหมายและนโยบายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการแสดงความคิดเห็นในเวทีสาธารณะต่าง ๆ

4. วิชาชีพ หมายถึง อาชีพที่ให้บริการแก่สาธารณชน ที่ต้องอาศัยความรู้ ความชำนาญ เป็นการเฉพาะ ไม่ซ้ำซ้อนกับวิชาชีพอื่นและมีมาตรฐานในการประกอบวิชาชีพ สำหรับในการศึกษานี้ จะแบ่งออกเป็น 10 วิชาชีพ ประกอบด้วย บุคลากรทางการแพทย์ บุคลากรที่อยู่ในกระบวนการยุติธรรม นักเคลื่อนไหวเพื่อสุขภาพของผู้หญิง นักวิชาการ นักสิทธิมนุษยชน นักสังคมสงเคราะห์ บุคลากรทางศาสนา นักการเมือง ตัวแทนภาครัฐจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และสื่อมวลชน